

Analiza dela delavskih svetov v obrti, trgovini in gostinstvu

Organi občinskega ljudskega odbora Skadarlija v Beogradu, predvsem tisti, ki se ukvarjajo z gospodarskimi problemi, so nedavno analizirali delo delavskih svetov v obrti, trgovini in gostinstvu. Z anketo so zajeli 65% trgovinskih podjetij in prodajaln, 80% obrtnih in 62% gostinskih podjetij in obratov ali 72% vseh gospodarskih organizacij na ozemlju te občine. V vseh teh podjetjih in obratih (anketiranih jih je bilo 62) dela v organih upravljanja skupno 680 delavcev in uslužbencev. Ker imajo določene ugotovitve, čeprav gre za sorazmerno majhen teritorij, splošni značaj in se lahko nanašajo tudi na podobne gospodarske organizacije na drugih področjih, bomo kratko objavili nekaj podrobnosti iz obilnega materiala, ki je nastal iz tega proučevanja.

KAJ JE POKAZALA ANKETA

Predvsem so ugotovili, da so bila na dnevnem redu večine sej delavskih svetov vprašanja, ki spadajo v osnovno problematiko podjetja. Če bi povedali to z odstotkom, tedaj bi ugotovili, da je bilo od skupno 266 sej, katerih zapisniki so bili pregledani, 68% posvečenih glavnim problemom podjetja. Ta odstotek bi bil znatno višji, če se ne bi manjše število gospodarskih organizacij v obrti in gostinstvu v znatni meri ukvarjalo z reševanjem sporov in nesoglasij med vodilnimi uslužbenci, pa tudi z reševanjem takih vprašanj, ki ne spadajo v pristojnost delavskih svetov.

Prj večjih obrtnih podjetij in delavnicah so ugotovili, da je delo organov samoupravljanja razvito. Pretežen del aktivnosti organov teh podjetij je bil posvečen problemu proizvodnje, o finančnih poročilih pa so razpravljali tudi po mesecih. Pri trgovinskih podjetjih in prodajalnah — šlo je večinoma za novoformirane — se je pretežno del aktivnosti organov samoupravljanja omejeval na sprejemanje tarifnih pravilnikov, delovnih pravilnikov in podobno. Kar pa se tiče gostinskih podjetij, pa je zanje z majhnimi izjemami mogoče reči, da so se ukvarjala z manj važnimi vprašanji in zapostavljala osnovne probleme s področja finančnega poslovanja. Za organe upravljanja v gostinstvu je značilno, da so sprejeli vrsto nezakonitih sklepov, ki so morali biti kasneje razveljavljeni.

Anketa je pokazala, da je delo organov delavskega samoupravljanja v manjših obrtnih delavnicah zelo slabo razvito. Kljub slabemu finančnemu poslovanju in neurejeni proizvodnji so se organi upravljanja bolj ukvarjali z nevažnimi vprašanji in z razpravljanjem o medsebojnih odnosih v kolektivu. Taka delovna metoda je neogibno privedla do posredovanja organov ljudskih odborov zaradi zavarovanja plač, nadaljnega normalnega poslovanja itd. Značilen je pri tem primer grafičnega uslužnostnega podjetja »Zlatotisa«, ki je imelo med lanskim letom 13 sej delavskega sveta. Čeprav je proizvodnja tega podjetja primitivna, ves položaj znotraj kolektiva neurejen in kaže vrsto pomanjkljivosti, organi delavskega samoupravljanja niso mogli uspešno reševati

problemov predvsem zaradi različnih mnenj vodilnih uslužbencev, ki so razpravo in ves tok sestankov usmerjali v smeri osebnih razprav.

Ugotovili so, da organi samoupravljanja v nekaterih samostojnih trgovinskih prodajalnah niso ustrezali svojim nalogam. Seje upravnih odborov so bile samo tedaj, ko je prodajalna hotela uveljaviti neko svojo pravico, za katero je potreben formalni sklep organov samoupravljanja. Seje od ustanovitve potrošniških svetov naprej se je občutilo oživljenje dela organov samoupravljanja tudi v trgovinskih prodajalnah.

DVE MNENJI O SODELOVANJU LJUDSKEGA ODBORA IN ORGANOV SAMOUPRAVLJANJA

Po končani anketi je bila skupna seja sveta za industrijo, gradbeništvo in obrt, sveta za trgovino, gostinstvo in turizem in sveta za delo in delovne odnose. Med razpravljanjem sta prišli do izraza dve mnenji.

Določeno število članov teh svetov misli, da je potrebno priporočiti delavskim svetom, naj izdelajo poslovniške o svojem delu in navodilo o pisanju zapisnika na sejah. Jasno je, da so to zelo važne stvari, ne mo-

rejo pa popolnoma rešiti problema pomoči organov ljudskega odbora zaradi nadaljnega razvoja delavskih svetov.

Drugo mnenje je temeljilo na potrebi nudenja pomoči in stika ter sodelovanja ljudskega odbora in njegovih svetov (že omenjenih) z organi delavskega samoupravljanja. Z raznimi seminarji in posvetovanji, pri katerih bi sodelovale tudi organizacije Socialistične zveze, bo prišlo do bolj čvrstega stika z organi delavskega samoupravljanja. Tako bi bile dane tudi možnosti, da se po potrebi nudi tem organom določena pomoč, seveda brez vmešavanja v njihovo delo. S tem v zvezi je bila poudarjena tudi potreba nadaljnega razvoja organov družbene kontrole v trgovini — potrošniških svetov — ki so v enoletni praksi pokazali pozitiven vpliv.

Čeprav predstavlja ta analiza resen začetek angažiranja ljudskega odbora in njegovih organov pri nudenju sistematične pomoči za razvoj delavskega samoupravljanja, ni mogoče mimo velike pomanjkljivosti vsega tega dela. V vseh teh razpravah je bila namreč zanemarjena vloga družbenih in političnih organizacij, ki bi mogle veliko napraviti, da bi bili organi samoupravljanja pri reševanju osnovnih problemov podjetja bolj učinkoviti.

V NASIH BOLNIŠNICAH JE 68.165 POSTELJ

Po podatkih Zveznega zavoda za socialno zavarovanje je v naši državi v bolnišnicah skupaj 68.165 postelj. V to število ni vračunanih okrog 6.000 postelj po ambulantah in dispanzerjih. Od tega števila je 48.915 postelj v splošnih in 19.250 postelj v specialnih bolnišnicah. To pomeni, da pridejo v naši državi na 1000 prebivalcev povprečno 4 postelje. Kljub znatnemu povečanju v primerjavi s stanjem pred vojno, to še vedno ni dovolj. To nam kaže tudi primerjava z nekaterimi drugimi državami. Na 1000 prebivalcev ima Avstrija 9,2 postelje, Belgija 7,0, ČSR 10,0, Francija 11,0, Italija 6,7, Grčija 3,5 itd.

Podatki kažejo, da uporabljajo osebe, ki jih zajema socialno zavarovanje, 75 odstotkov posteljnega sklada. Drugih 25 odstotkov odpade na nezavarovano prebivalstvo. To pomeni, da uporablja 1000 zavarovanih oseb 7,1 postelje, 1000 nezavarovanih pa 1,7 postelje.

Zanimiv je tudi položaj glede števila postelj po ljudskih republikah. Položaj je takle:

Ljudska republika	Na 1000 nezavarovanih	Na 1000 zavarovanih	Na 1000 prebivalcev
Srbija	8,2	1,3	3,4
Hrvatska	8,8	2,4	5,2
Slovenija	8,1	3,7	6,4
Bosna in Hercegovina	4,5	0,8	2,2
Makedonija	8,7	1,4	3,9
Črna gora	9,8	1,8	4,9
FLRJ	7,1	1,7	4,0

Ta pregled kaže, da je Slovenija na prvem mestu glede posteljnega sklada po bolnišnicah. Naslednja mesta zavzemajo Hrvatska, Črna gora, Makedonija, Srbija ter končno Bosna in Hercegovina. Pod povprečjem, ki velja za vso državo, so Srbija, Makedonija in Bosna ter Hercegovina, posebno zadnja. Precej nizek količnik, ki ga vidimo pri Srbiji, je rezultat izredno slabega posteljnega sklada na Kosovu in v Metohiji, kjer odpade na 1000 prebivalcev 1,9 postelje.

Če si ogledamo bolnišnice po velikosti, je bolj pride do izraza nezadostnost postelj. Največ splošnih bolnišnic ima majhno zmogljivost — do 100 postelj. Funkcionalna vrednost tega tipa bolnišnic je mnogo manjša kakor v srednjih in velikih bolnišnicah. Prav na te majhne bolnišnice pa odpade okrog 14.000 postelj.

Tudi struktura posteljnega sklada po specialnostih ne ustreza potrebam. Analiza števila bolnikov v posameznih oddelkih kaže, da ni na primer posteljni sklad za TBC in duševne bolezni niti približno zadosten.

V zadnjem času razpravljajo o možnosti, da bi razširili dejavnost bolnišnic na nudenje ambulantno-polikliničnih uslug. To potrebo diktira določen disproporc v razdelitvi strokovnih kadrov v opremljenosti in uporabljanju naprav za diagnostiko ter terapijo med bolnišničnimi in ambulantno-polikliničnimi ustanovami. Tu pride v poštev tudi konzultativno sodelovanje specialistov v bolnišnicah pri zdravljenju bolnikov, ki lahko pod ustrežajočim nadzorstvom ležijo tudi doma, kar bi pripomoglo da bi bili posteljni sklad v določeni meri razbremenjen.